

VALS NEST
Beatrijs Peeters
De Eenhoorn
(door Vera De Smet)

OVER DE MAKER

Beatrijs Peeters (°Mortsel, 1964) woont in Rotselaar en schrijft proza, poëzie en non-fictie.

Daarnaast is zij redacteur en docent Literaire creatie aan de academie in Hasselt en Oud-Heverlee. Zij geeft ook privétrainingen om beter te schrijven en begeleidt andere auteurs. Ten slotte is zij ook hoofdredacteur van het magazine Klap.

De grootste passie van Beatrijs is schrijven met de pen, haar tweede grootste passie is *schrijven met licht*, fotografie, dus. (Vrij naar www.eenhoorn.be)

1. VERHAAL

Korte inhoud

Lisa is opgegroeid in een warm nest, met liefhebbende ouders die alles voor haar zouden doen. Drago daarentegen moet in een pleeggezin geplaatst worden aangezien zijn moeder wordt opgenomen in een ziekenhuis: hij komt terecht in het gezin van Lisa. Tussen de twee klikt het echter absoluut niet: Lisa ziet Drago als een indringer die haar ouders probeert in te palmen en reageert daarom dan ook koel en afstandelijk. Na een aantal agressieve incidenten, beslist Lisa dat de maat vol is: ze bedenkt een luguber plan waardoor Drago definitief uit het gezin zal geplaatst worden.

Titel + kaft

De titel is duidelijk een **verwijzing** naar het nieuwe gezin, een 'nest', waarin Drago terecht komt. Dit is een schijnbaar warm nest: de mama is ongelooflijk lief en doet alles voor haar gezin, er worden familie-uitstapjes georganiseerd, er staat elke dag heerlijk eten op tafel, ... Kortom, het lijkt in eerste instantie wel het **perfecte gezinnetje**. Uiteindelijk blijkt het toch niet zo'n warm nest te zijn voor Drago en dat komt voornamelijk door de koude en afstandelijke attitude van Lisa: zij ziet Drago als een **bedreiging** voor haar comfortabele positie en is bijna ziekelijk jaloers. Het nieuwe, warme nest is voor Drago dus een 'vals nest'.

In het boek vinden we ook een verwijzing naar een **koekoeksjong** ("Werd ik een koekoeksjong?" (p. 8)): deze vogel legt zijn eieren in het nest van een ander dier, hij creëert met andere woorden een 'vals nest' voor zijn eigen kroost. De term 'koekoeksjong' wordt ook gebruikt om iemand die profiteert van een ander zijn goedheid te beschrijven: een term voor Drago?

De kaft van het boek is zeer **opvallend** omwille van zijn kleuren (het **contrast** tussen oranje en zwart is heel sterk), maar ook door de **tekening** die wordt gebruikt (een mes). Snel voorbij gaan aan de kaft is hier dus geen optie. Bovendien worden we wel erg benieuwd door die tekening: wat gaat er gebeuren in het boek waardoor er een mes op de kaft van het boek staat?

- Wat betekent de titel volgens jou?
- Vind jij de titel goed gekozen? Waarom (niet)?
- Spreekt de titel je aan? Waarom (niet)?
- Wat vind jij van de kafftekening? Vind je de tekening goed gekozen? Waarom (niet)?

Personages

De twee hoofdpersonages zijn **Drago** en **Lisa**: twee jongeren die willens nillens met elkaar moeten overeen komen aangezien ze onder hetzelfde dak wonen. Vanaf het moment dat Drago als pleegkind in huis komt, voel je de spanning tussen de twee jongeren. Hun emoties en gedachten worden haarfijn uitgelegd en we merken duidelijk een proces.

Lisa

Vanaf het moment dat Drago het huis binnen stapt, overvalt Lisa een gevoel van **angst** en **jaloerie**: “Werd ik een koekoeksjong? Een dove vogel, hoort die er nog wel bij?” (p. 8). Ze vreest ervoor dat haar ouders volledig gaan vallen voor de charmes van Drago en dat ze haar niet meer zullen zien staan: “Ik wist meteen dat hij met zijn rattengezicht en zijn enorme, ik-ben-een-arme-sukkel-ogen mijn moeder zou inpalmen.” (p. 8) Ze stelt zich vrijwel onmiddellijk heel **koel** en **afstandelijk** op, dat merkt Drago ook onmiddellijk: “Helemaal opzij zat de ijsspin, zwarter dan zwart. Jeez... Ze zat ver weg, op de rand van het web waarin ik verstrikt zat. Of zat ze in haar eigen web?” (p. 9)

Die gevoelens van Lisa komen echter niet uit de lucht gevallen. Al vrij snel in het boek komen we te weten dat Lisa door een **accident** doof geworden is: ze gaat door een **moeilijke periode** en ook de communicatie met haar ouders is daardoor veranderd. De nieuwe ‘indringer’ zal dus misschien haar plaats innemen: “Hij was binnengedrongen in de rustige cocon die ons gezin eindelijk weer was geworden.” (p. 20)

Op een bepaald moment lijkt de situatie een positieve draai te krijgen en worden we **hoopvol**, maar we worden snel met onze voeten op de grond gezet: “Drago en ik lachten naar elkaar. Voor het eerst. Ik weet nog dat ik toen dacht dat alles goed was. Dat we het wel zouden redden. Een foute gedachte. De zomer was voorbij. En de herfst brengt altijd storm met zich mee”. Al snel **escaleert** de situatie, waarna ze niet meer beter wordt: “Drago’s aanwezigheid werd ondraaglijk voor me.” (p. 55) en “Drago maakte een slagveld van ons huis. Hij moest weg.” (p. 65) Als lezer krijgen we hier echter wat meer informatie, we krijgen namelijk een **inkijk** in gedachten van Lisa: “Ik had moeten weten dat ik het alleen maar erger zou maken [...] Maar ik was bang voor Drago’s zwarte binnenkant. Dat het mijn eigen zwart was, dat zich spiegelde, wist ik toen niet. Ik wilde Drago weg, omdat ik mezelf niet uit kon vagen.” (p. 67)

Aangezien Lisa het niet meer kan uitstaan dat Drago in haar leven is, bedenkt ze een **plan**: ze vraagt Luke om de kat Pluis te vermoorden, en te doen alsof dit het werk van Drago is. Pas helemaal op het einde van het boek komen we dit te weten: “‘Het was Luke,’ zeg ik. [...] Luke gebruikte het mes, maar dat was mijn schuld. Ik had hem opgefokt, had de verhalen over Drago opgedreven en hem om hulp gevraagd. [...] Ik zweeg tegen mama en papa. Ik had bereikt wat ik wou. Ik kreeg mijn cocon terug, mijn veilige nest.” (p. 98)

Ten slotte slaagt Lisa er niet in om het accident te **verwerken** en een plaats te geven: “Omdat ik zoveel verdoving kreeg, was de ontzetting traag bij me binnengeslopen. Ik probeerde nog te praten, toen. Maar het krassen dat ik voortbracht, ging ik haten [...] Dus zweeg ik uiteindelijk”. (p. 25) Dit zorgt ervoor dat haar gevoelens van angst en jaloerie tgv. Drago versterkt worden.

Drago

Al heel snel wordt duidelijk dat Drago helemaal niet naar een nieuw huis, een nieuwe 'thuis', wil gaan: "Er was geen weg terug. Het sociomens duwde me over de drempel van dat vreemde huis. [...] Het leek of het sociomens me een spinnenweb had in geduwd" (p. 6). Het lukt hem niet om een goede **eerste indruk** te maken: "Het werd warm tussen mijn benen, mijn lichtgrijze broek kreeg een donkergrijze vlek die langzaam groeide tot aan mijn voeten. [...] Het vleermuismeisje trok haar neus op. Het sociomens gilde." (p. 10). Hij is **vastberaden**: "Het zou ze niet lukken om me hier te houden. Ik bleef hier niet, *no way*." (p. 11).

Drago verblijft nog niet lang in zijn nieuwe gezin als hij voor de eerste keer **agressief** reageert op de ouders: "De moeder keek van de zee naar mij, met grote ogen, legde haar arm om mijn schouder. [...] Ik sloeg. Hard. In een klap die stomme rotarm van mijn schouder. Verschrikt week ze achteruit." (p. 18). Ook daarna zijn er nog incidenten: "Er werd een hand op mijn schouder gelegd. [...] Binnenin me schoten vlammen op. Hoog en machtig en dodelijk. Ik deed een greep naar de hoorn, kreeg hem te pakken en sloeg. Zo hard ik kon. Het was de moeder die ik raakte. Ze kermde en greep naar haar hoofd. Ik zag bloed." (p. 63) en "Toen sprong Pluis op de tafel. [...] Voor ik wist wat ik deed, had ik hem een tik gegeven." (p. 76).

Een deel van dit **negatief** gedrag van Drago kan verklaard worden door zijn familiale achtergrond. Als kind had hij geen warm nest waar hij kon thuiskomen, ook ontbrak het soms wat aan aandacht voor hem: zo komen we te weten dat er vaak geen eten in huis was ("Wist ik veel dat in dit huis honger niet bestond" (p. 15)), dat de vader van Drago hem dikwijls meenam op café en dat er af en toe ook huiselijk **geweld** plaats vond ("Ik zag hoe papa mama sloeg, steeds harder. Hoe luider mama schreeuwde, hoe harder hij sloeg." (p. 70)). Ook komen we te weten hoe het komt dat Drago uiteindelijk geplaatst is in een **pleeggezin**: "Ik had de hulpdiensten niet mogen bellen. Niet. Nooit. Never. [...] Mama werd opgenomen, ik werd geplaatst. Het was mijn schuld. Allemaal mijn schuld." (p. 82).

In zijn nieuwe thuis beleeft Drago **mooi momenten** en **fijne ervaringen**, ook al voelt hij zich daar niet per se goed bij: "Soms waren er momenten waarop ik met een akelige kronkel in mijn buik beseftte dat ik een leuke dag had gehad. Of dat ik een paar uur niet aan mama had gedacht." (p. 39) en "In de moeilijkste momenten die ik in mijn leven nog zou kennen, hoefde ik alleen maar dat beeld uit mijn geheugen op te diepen om weer grond te voelen." (p. 43). Het zorgt er ook voor dat Drago **in de war** geraakt: enerzijds wil hij trouw blijven aan zijn moeder en zijn herkomst maar anderzijds is het ook fijn in het pleeggezin: "Niet mijn papa, maar de vader had me dat geleerd! [...] Ik hield niet van de vader of van de moeder. Ik hield van mama en papa. Waarom had ik die twee verward met elkaar?" (p. 70)

Gestaag maar zeker beseft Drago dat hij niet meer bij het pleeggezin wil wonen: "Ik wilde hier weg. Ik moest iets bedenken. Ik moest hier weg." (p. 88). Na het accident met Pluis de kat, wordt Drago opgehaald en in een instelling geplaatst.

Vragen om de personages te bespreken:

- Wie zijn de hoofdpersonages? Waarom zijn dit de hoofdpersonages?
- Wat vind je van de afwisseling tussen de twee personages?
- Zijn de twee personages gelijkwaardig, vind je? Waarom (niet)?
- Hoe staan Drago en Lisa tegenover elkaar in het begin (positief of negatief)? Verandert dit in de loop van het verhaal?
- Vind jij de hoofdpersonages (on)sympathiek? Waarom (niet)?
- Kan je je inleven in de hoofdpersonages? Waarom (niet)?
- Begrijp jij de gevoelens en de attitude die Lisa tgv. Drago heeft? Waarom (niet)?
- Begrijp jij de gevoelens en de attitude die Drago tgv. Lisa heeft? Waarom (niet)?
- Wat vind jij van de oplossing die Lisa heeft bedacht om Drago weg te krijgen (vermoorden van de kat)? Begrijp jij dit? Wat vind je ervan?
- Hoe zou jij reageren in deze situatie mocht je Lisa zijn? En als je Drago zou zijn?

Tip! Je kan de citaten uit de tekst hierboven gebruiken om de personages met meer diepgang te bespreken of je kan de KJV'ers vragen van wie het citaat komt en of ze het kunnen situeren in het boek. Misschien hebben ze zelf ook interessante en belangrijke citaten gevonden?

Stijl en taalgebruik

We lichten een aantal opvallende stijlelementen toe:

- **Rijm**: “Ik was verdomme geen kleuter, ik had al haar op mijn leuter” (p. 17) – “Geef me melk en ik verwelk” (p. 61). Ook al zijn er in het boek maar twee rijmende zinnen, toch is het van belang om ze te vermelden. Het zorgt immers voor een nodig vleugje humor, tussen de zware thematieken en diepgaande emoties.
- **Neologismen**: “Duveldek en flapdrol. Keutelklier en knalkwal.” (p. 15) – “Kwakkwezel, dacht ik nog”. Dit zijn enkele voorbeelden van woorden die Drago zelf verzint. Doorheen het boek komen ze regelmatig voor en ze vormen zo een typisch beeld van Drago.
- **Beeldspraak**: “De slapeloze nachten razen als een straaljager door mijn hersens [...]” (p. 3) – “Haar stem ratelde als een kauwgombalmachine.” (p. 6).
- Is jou iets opgevallen aan het taalgebruik van het boek?
- Wat vind jij van de rijmpjes die in het boek voorkomen?
- Wat vind jij van de nieuwe woorden die Drago verzint?

Tip! Sla aan het rijmen met de KJV'ers: vraag hen om een rijmpje te bedenken bij bepaalde situaties in het boek: Drago die in zijn broek plast, het uitstapje naar de zee, de overnachting in de toren, ...

Structuur en vertelperspectief

Het boek is ingedeeld in verschillende **korte hoofdstukken**, meestal wisselen Drago en Lisa af als vertellende **ik-vertellers**. Zij geven elk hun blik op de feiten die spelen: soms vertellen ze over dezelfde gebeurtenis, maar soms loopt het verhaal ook gewoon (**chronologisch**) verder.

Voor alle hoofdstukken, krijgen we eerst een **proloog** waarin het einde van het boek al verklapt wordt: het verhaal start dus **in ultimas res**. Ook doorheen het verhaal, verklappen de vertellers een aantal keren dat zij de afloop van het verhaal al kennen: de verteller zijn dus **alwetend**. Enkele voorbeelden hiervan: “Het was het begin van het einde. Al leek het toen maar een kleinigheid.” (p. 75), “Ik zou de vraagstukken de volgende ochtend nog kunnen overschrijven. Dat zou nooit gebeuren.” (p. 80).

- Het boek start met het einde. Wat vind jij hiervan?
- De vertellers kennen de afloop van het verhaal al. Hoe merk je dat in het verhaal?
- Vind je het spannend dat er al een tipje van de sluier wordt opgelicht? Waarom (niet)?

2. VERWERKING

Verdieping thema's

In het boek komen twee belangrijke thema's aan bod, namelijk functioneren in een **pleeggezin** en leven na een zwaar **ongeval**.

De komst van Drago in het gezin van Lisa brengt bij beide partijen heel wat gevoelens teweeg. Drago wil zich enerzijds niet goed voelen en wil zich **niet aanpassen** aan het nieuwe gezin omdat hij dit als **verraad** tegenover zijn biologische ouders ziet: vanaf het begin zegt hij duidelijk dat hij er niet wil blijven. Daarnaast voelt hij zich ook slecht: hij moet vaak denken aan zijn moeder en vader en daar wordt hij **triest** van.

Lisa, daarentegen, ziet Drago als een **dreiging** en wordt bijna ziekelijk jaloers. Vanaf het begin denkt ze dat Drago haar ouders om zijn vinger wil winden en op een goed blaadje wil staan. Ze verdraagt hem bijna niet.

De **agressie** die Drago in zich heeft, is voor het hele gezin moeilijk te dragen. De moeder krijgt enkele keren rake klappen en de vader moet Drago op dat moment in toom proberen te houden. Het legt een

grote druk op het gezin en vormt de bron van een voortdurende spanning. Toch geven de ouders Drago telkens opnieuw een nieuwe kans: ze weten wat zijn achtergrond is en proberen hem te leren om anders te reageren in bepaalde situaties. Lisa kan zijn agressief gedrag echter niet plaatsen: voor haar is dit ontolereerbaar en ze vindt dan ook dat Drago zo snel mogelijk weer weg moet.

- Begrijp jij de gevoelens van Drago en Lisa? Hoe zou jij je voelen in hun plaats?
- Wat vind je van de reactie van de ouders van Lisa tegenover Drago?
- Ken jij zelf kinderen die in een pleeggezin wonen? Herken je hun verhaal in het boek?
- Ken jij mensen die pleegkinderen ontvangen in hun gezin? Welke verhalen heb je al gehoord van hen?
- Zou je zelf in de toekomst overwegen om pleegouder te worden? Waarom (niet)?

Een tweede belangrijk thema is het **ongeval** van Lisa, waardoor zij doof geworden is, en hoe er binnenin het gezin mee wordt omgegaan. Na een intens dansoptreden met haar vriendje Luke, gingen Lisa en Luke naar de toren in het bos. Lisa is van bovenin de toren op de grond gevallen en werd doof. Toen ze terug begon te spreken, merkte ze dat mensen **verschrikt** opkeken door het geluid dat ze voortbracht. Ze besluit om dan maar te **zwijgen**.

Als lezer komen wij exact te weten hoe Lisa doof geworden is en hoe het accident **exact** gebeurd is (beschrijving, cfr. p. 83 t.e.m. p. 85). Dat is echter wel best bijzonder aangezien Lisa hier doorgaans **niet** over spreekt óf **liegt** over de aard van het accident: “De pijn in mijn hoofd, die ik had genegeerd, de angst die had overheerst, de angst dat papa zou weten dat ik ’s nachts naar de toren was gegaan en mama die natuurlijk zou weten waarom... De moeizame tocht door de nacht, door de regen, over de zandweg, tot aan de rand van het dorp, waar ik Luke eindelijk toestond de hulpdiensten te bellen. De paniekerige afspraken die we maakten, de leugentjes die leugens werden.” (p. 89 – 90) en “Soms was ik zo uitgeput dat ik het er allemaal uit wilde gooien. Alles. Niet dat zielige verhaal dat Luke en ik hadden bedacht.” (p. 35). Lisa en Luke (haar toenmalige vriendje) sloten een soort ‘pact’ zodat de waarheid enkel onder hen bleef en niet zou uitlekken. Daarom komt Luke regelmatig langs bij Lisa, meestal voelen die **bezoekjes** wat **geforceerd** en onwennig aan; ook Drago en de vader van Lisa hebben het niet zo gemunt op Luke: “Ik weet niet wat hij tegen die kerel had, al moest ik Luke ook niet. Hij kwam te vaak, te onverwacht tevoorschijn in het huis, zoals die opploppende ventjes waarop je kunt schieten op de kermis.” (p. 43) In het gezin worden er allerlei **manieren** gezocht om goed te **communiceren**: ze leren gebarentaal, Lisa krijgt een soort afstandsbediening met lichtflitsen, de bel werkt met een lichtsignaal, ... Toch blijft Lisa zich **uitgesloten** voelen, zeker met de komst van Drago. Drago kan immers wél met gewone woorden communiceren met de ouders, iets wat zij niet meer kan.

- Wat vind je ervan dat Luke en Lisa een soort ‘pact’ hebben gesloten om over het accident te liegen?
- Begrijp je waarom Luke en Lisa over het accident willen liegen? Waarom (niet)?
- Hoe zou jij reageren, mocht je hetzelfde meegemaakt hebben als Luke en Lisa?
- Hoe vind je dat de ouders van Lisa reageren op haar ongeval?
- Vind je de beslissing van Lisa om te zwijgen gerechtvaardigd? Waarom (niet)?
- In het boek wordt de term “doofstom” gebruikt, een term die door de dovengemeenschap verafschuwd wordt. Waarom, denk je? En waarom gebruikt de auteur toch nog die term, denk je?
- Welke beperking lijkt jou het nadeligst om te hebben: blind zijn of doof zijn? Waarom?
- Ken jij kinderen met een beperking? Hoe gaan zij met hun beperking om?

Tip! Laat de KJV'ers echt eens ervaren hoe het is om doof of blind te zijn. Enkele zaken die je daarvoor kan gebruiken: een koptelefoon om doofheid te simuleren en een blinddoek om blindheid te simuleren. Daarna kan je ze in duo's een “hindernissenparcours” laten doen: elk duo heeft één blinde en één dove, door communicatie moeten ze bij de eindstreep geraken. Vraag daarna ook zeker hoe ze zich voelden, wat is er positief, wat is er negatief, ... Het blijft een ‘spelletje’ dus lachen is natuurlijk toegestaan!

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op ‘Welke boeken lezen we’ en dan op de groep en het boek in kwestie.